

Cena: 100.

Leto: 1923.

Chicago, Ill., ponedeljek, 24. septembra (Sept. 24), 1923.

Subscription \$3.00

Yearly

STEVI.—NUMBER 224.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

POLOŽAJ V OKLAHOMI
JE VEDNO BOLJ NAPET.OBOROŽENI KONGRESNIKI
PRIHAJAJO V MESTO, RA-
TI SE JE NEMIROV.Governer je dal zapreti voditelja
kuklukskov.

Oklahoma City, Okla. — Go-
verner Walton vodi dalje svojo
vojno proti kukluksom in z voja-
štvom je napolnil njih glavno na-
sedišče ter ukazal prijeli N. C. Je-
wetta, "velikega zmaja" klanov-
cev, ki ga drži zaprtega pod ob-
tožbo, da je v zvezi s nemiri, ki
so bili povzročeni po oboroženih
tolpah maskirancev.

"Klan bo zatrt, mora biti", je
rekel Walton poročevalcem. "Kaj
pa s legislaturo", so ga vprašali.
Na to jim je odgovoril, da se le-
gislatura ne bo sešla, morda bo
poskusila, toda to bo vse. "Pa tu-
di če bi se sešli, bi bilo to le zbo-
rovanje kuklukskov, pa ne okla-
homske legislatuve", je rekel.

Takozvani kvorum 68 podpisane-
cev peticije za izredno zasedanje
državne zbornice sestoji iz samih
klanovcev in njih voditelja C. D.
Beeja. Z ozirom na trdno stališ-
če governerja za ustavitev vsake-
ga poskušanja zborovanja in
pa odločna zahteva na drugi strani,
da legislatura sboruje v sredo,
res pomeni za Oklahomsko mesto
in sploh vse državo nevarnost ne-
mirov.

Vodja klanovcev med postavda-
daj, McBea, je rekel, da se ne
boji, da bi proti njim nastopilo
vojaštvo, pač pa se boji, če bi
morda Walton sam najel kak
strelec in pa da se boji tudi dvaj-
set mož, katere ima governer pri
sebi kot telesno stražo.

V opravičenju obdolženja vodi-
telja klanovcev Jewetta je gover-
ner podal izjavo, da bo dokazal
krivdo pred komisijko poroto,
kakor tudi, da so kerifski uradi in
oba načelnika policije v Tulsa ka-
kor v Oklahomskem mestu pod
kontrolno "nevidnega cesarstva".
Pri njegovem nastopanju proti
klanovcem je governerja Walto-
na predinsinjenjem navdušilo več
brzojav, ki jih je prejel od razli-
čnih strani v državi z odobravan-
jem njegovega stališča proti ku-
kluksom. Kmalu nato je po ob-
tožbi bil aretiran na njegovem
domu "veliki zmaj" Jewett, a
kmalu nato izpuščen pod poro-
štvom \$1.000.

Zobozdravnik Maupin, o kate-
rega izjavah smo že poročali več-
raj, je glavna priča proti vodite-
lju kuklukskov Jewettu, ki je ob-
dolžen, da se je udeležil linčar-
skih napadov oboroženih in ma-
skiranih tolp zadnje leto. Obto-
ženi pa se opravičuje, da se še v
svojem življenju ni udeležil ni-
kaknega oboroženega napada.

Obtožba je izročena nekrajnemu
pravdniku J. K. Wrightu, kate-
rega pa tudi sumijo, da je ku-
kluksovec. Seveda je zdaj tudi on
pod nadzorstvom vojaških oblasti.

ŽELVA NI POGINILA V PO-
ZARU.

Berkeley, Cal. — Požar, ki je
uničil v tem mestu šeststo stano-
vanjskih hiš in univerzitetno po-
slopje, ni storil nič žalega postar-
ni želvi, ki je stisnila svoje kremp-
lje in glavo pod koščen pokrov
in počakala med gorečimi poslop-
ji, dokler ni ogenj ugasnil. Po
razvalinah so brskali dekletki, če
bi mogli najti kak izgubljen lju-
bek predmet. Med osmojenimi tra-
movi in pepelom so našli staro
znanko želvo, misleč, da je go-
tovo poginila, ko so jo hoteli pri-
jeti, pa jo je urnih nog hotela po-
brisati.

Cales bo predsedniški kandidat
Delavske stranke v Mehiki.

Mexico City. — (Fed. Press.) —
Delavska stranka Mehike je na
svoji zadnji konvenciji v Guadala-
jari sklenila, da se ponudi pred-
sedniška kandidatura stranke ge-
neralu Plutarco Elias Calles, ki
je potem obvestil tajnika stranke,
da sprejme kandidaturu. Calles je
bil minister notranjih zadev v
Obregonovi vladi, a je pred krat-
kim podal ostavko. Calles je pri-
staž levega krila mehiških
socialistov.

Pregled dnevnih de-
godkov.

Amerika.

Delavski federaciji v Minnesoti
in Utahu sta se izrekli za ločitev
od starih političnih strank.
Kukluksi in njihovi nasprotniki
v Oklahomi se oborožujejo.
Predsednik Coolidge skliče kon-
ferenco governerjev glede uve-
lavljenja prohibicije sredi oktob-
ra.

Policija je izvršila prvi veliki
naval na salune v Chicagu.

Inozemstvo.

Iz Rima poročajo, da bo Pašič
zaharantal Reko za drugo prista-
nišče.

Nemčija visl med kapitulacijo
in civilno vojno.
Krvavi boji med komunisti in
četami v Bolgariji se nadaljujejo.
Španski diktator je odpravil
porotna sodišča.

Anglija mogoče zamenja Gibralt-
ar za španski Maroko.

PAŠIČ ZABARANTA
REKO.

Poročilo iz Rima se glasi, da Ita-
lija anektira Reko v nameno
za drugo pristanišče.

Rim, 22. sept. — Italijansko-ju-
goslovanška komisija je sopes na
delu, da konča dolgotrajni reški
spor. Jugoslovanški ministrski
predsednik Pašič je odgovoril
Mussoliniju, da je belgradska vla-
da sprejela nove predloge Italije
za podlago nadaljnjih direktnih po-
gajanj.

Kolikor je razumeti, se bo vpra-
šanje Reke rešilo na ta način, da
Italija anektira Reko, Jugoslavija
pa dobi proste roke v Baroku in
vseheta se nekoliko. Spremembi
meja med Slovenijo in Julijsko
Benečijo.

RAZPRAVA O PROJEKTU ZA
ZVEZO MED JEREKOM IN
OCEANOM.

Washington, D. C. — Odbor,
ki ima od zvezne vlade nalog pre-
učevati možnosti za zvezo med
Velikimi jeziri ter Atlantskim o-
ceanom in Mehikim zalivom, se-
daj razpravlja o izvršenem pro-
jektu za grajenje velikih vodnih
poti s poglbenjem rek Mississip-
pi in Ohio.

Organizacija, ki se zavzema za
izvršitev vodnih poti in katere
član je tudi trgovski tajnik Hoo-
ver, meni, da bo bržkone v krat-
kem sprejel zaključek za zgra-
nje vodnega kanala iz Velikih
jezer ob kanadski meji in po reki
svetega Lavrencija v Atlantik.
Trgovska komisija je tudi za
gradnjo.

MESTO VISILO ELEKTRIČNI
STOL.

Montgomery, Ala. — Zakono-
dajna Alabame je sprejela zakon-
sko predlogo, da odzad naprej se
pri izvrševanju smrtnih obsodb v
tej državi ne bodo več posluževali
visile, temveč električnega stola.
Predlogo ima še podpisati go-
verner.

OTROK Z DVEI LETI SE JE
UČIL ARABČE.

Kokomo, Ind. — Tu je šestlet-
na deklica, ki je stopila že vtret-
ji razred ljudske šole. Njeni stari-
ši pravijo, da je bila še dveleten
otrok, ko se je pričela učiti abe-
cedo in ko je bila stara štiri leta
je že gladko brala vse kratkočas-
nice iz listov.

Ponovna otvoritev Tutankame-
nove grobnice.

London, 22. sept. — Howard
Carter, ameriški arheolog, ki je
pomagal odkriti grob egipčanskega
kralja Tutankamena, je večeraj
poročal, da bo grobnica, ki je bila
spomladl začasno zaprta, zopet
odprta to jesen. Komaj četrtina
stvari v grobni votlini je bila od-
peljana v muzej in katalogirana.
Carter pravi, da bo vzele dve leti,
predno bo vse Tutankamenovo
bogatstvo na varnem in natančno
preštudirano in popisano.

NEMČIJA VISI MED
KAPITULACIJO IN
CIVILNO VOJNO.

Bavarska, Pomeranija, Mecklen-
burg in Vzhodna Prusija so
proti kapitulaciji.

VSE STRANKE SE PRIPRAV-
LJAJO NA CIVILNO VOJNO.

Berlin, 22. sept. — Notranji po-
litičen položaj Nemčije je zelo kri-
tičen. Koalicijne stranke (sociali-
stični, klerikalci, demokratje in
Stinnesovi ljudje) pritiskajo na
rešitev reparacijske krize pod
vsakimi pogoji, da se zavedajo,
da drugih pogojev ni kakor po-
polna kapitulacija pred Francijo.
Nacionalistične stranke (monarhi-
sti, fašisti) so pa proti kapitulaciji
in groze s odpadom od nemške re-
publike in civilno vojno.

Središče fašistov je katoliška
Bavarska. Po novejših poročilih se
pridružijo Bavarski še tri države:
Pomeranija, Mecklenburg in
Vzhodna Prusija ter napovedajo
vojno Berlinu, ako centralna vla-
da kapitulira v Poruhru. Minister
obrambe Gessler, ki se je večeraj
vrnil iz Bavarske, je prinesel zelo
pesimistične novice.

Komunisti stoji popolnoma na
strani in delajo priprave za svojo
akcijo v slučaju, ako pride civilna
vojna. Komunisti računajo na dve
državi: Saško in Thuringijo, kjer
imajo največ zaalombe med delav-
stvom, dasti so precej močni tudi v
Prusiji. Zadnje nedeljo je 6000
delavcev paradiralo v vojaški
tvorbi v Leipzigu, glavnem mestu
Saške, in voditelji strokovnih uni-
so pozdravili korakajoče delavce
kot prvi polk nemške rdeče arma-
de.

Finančna panika, katero je iz-
vedel denarni diktator Fellingner,
se še ni podela. V Nemčiji je na-
stalo umetno pomanjkanje mark;
vsi denarni spekulanti so se že
zadovolili za bilijone mark.
Fellingner je zdaj sklenil, da pojde-
jo njegovi agenti od hiše do hiše
in zaplenijo vse tuje valute. Zada-
nja opomba tujcev v hotelih in
gostilnah v Berlinu je prišla
vladi okrog 50.000 dolarjev. Dra-
ginja se je popeterila in delavci
so v strašni stiski. Skoro vsi tr-
govci zahtevajo dolarje, angleške
funte ali švicarske franke—delav-
ci plače so pa še vedno v ničrednih
markah. Delavci mora zdaj delati
580 ur za obleko in 135 ur za par
čevljev; povprečna dnevna mezda
je 20 centov. Okrog 100.000 delav-
cev v Berlinu je brez dela.

LETA 1930 BO CLEVELAND
STEL 1.400.000 LJUDI.

Cleveland, Ohio. — Znani tu-
kajšnji statistiki je napovedal hit-
ro napredovanje clevelandkega
mesta v prihodnjih letih. Mesto
bo šlo leta 1930 svojih 1.400.000
prebivalcev, kar pa ne bo radi na-
predka mesta samega, pač pa ra-
di hitrega naraščanja predmestij,
ki se bodo končno morala priklju-
čiti mestu.

TRDI PREMAG PODRAŽAN ZA
DOLAR.

Philadelphia, -Pa. — Lastniki
antracitnih premogovnikov so na-
znanili nove cene. Baroni premo-
ga in trgovci, ki posredujejo med
baroni in razpovedalci na drobno,
so zaračunali skromen mezni po-
višek, ki ga dobe rudarji, odjemal-
cem. Tona trdega premoga stane
zdaj dolar več.

(Trdi premog v Chicagu stane
zdaj \$16.90 tong.)

Obveznost pouka med delavci v
Mehiki.

Mexico City. — (Fed. Press.) —
Organizacija delavcev na železni-
ških progah je sprejela drastične
določbe za svoje člane glede večer-
ne šole, katero je vlada odprla na-
laš za brezplačno. Člani so pri-
siljeni obiskovati večerne šole.
Vsak član mora pokazati izkaz od
učitelja, da je redno v šoli. Kdor
nima izkaza, je suspendiran tri
mesece od dela, za drugi prestop
je suspendiran za pol leta, ob tret-
jem prestopu je pa izključen.
Ker ima organizacija zapre do-
lavinno na vseh progah, ji je lahko
ujeljaviti te drastične določbe.

ARMADA NAPREDNIH DE-
LAVCEV JE VEDNO
VEČJA.

Salt Lake City, Utah. — (Fed.
Press.) — Delavska federacija
u Utahu je na svoji letni kon-
venciji pravkar zaključila, da se
pridruži federacijam v Penn-
sylvaniji, Minnesoti, Montani in
West Virginiji s zahtevo, da
Ameriška delavska federacija
na svoji letošnji konvenciji v
Portlandu zavrže svoj stari pro-
gram nadstrankarske politike
in pomaga ustanoviti samostoj-
no delavsko stranko. Federa-
cija se je tudi soglasno izrekla
za amalgamacijo in priznanje
Sovjetske Rusije.

REVOLTA V BOLGARIJI
ŠE NI POTLAČENA.

Krvavi boji se nadaljujejo v Sofiji
in mnogih drugih mestih.

London, 23. sept. — Štotoč
kmetov in delavcev koraka v So-
fijo.

Druga vest se glasi, da je vlada
dala ustreliti 200 komunistov
zadnjih par dni.

Atene, Grška, 22. sept. — Na te-
melju poročila iz Soluna se boji
med vladnimi četami in rebelnimi
delavci ter kmeti na Bolgarskem
nadaljujejo. Mnogo oseb je bilo
ubitih in ranjenih v bitki med po-
licijo in komunisti, ki se je vršila v
četrtak. Na to je konjenica napad-
la množice s golimi sabljami in po-
sekala mnogo ljudi. Neki policaj
je bil ubit s bombo.

Belgrad, Jugoslavija, 22. sept. —
Oficijelno poročilo iz Sofije se
glasi, da se je vladi posrečilo po-
tlačiti komunistično revolto v
Stari in Novi Zagori, kjer so več
dni trajali luti boji. Položaj je še
vedno resen v pokrajini ob Dona-
vi, kjer so rumunski komunisti
prišli na pomoč bolgarskim. V va-
seh krog Cirpana so kmetje orga-
nizirali sovjet.

PORTORIČANI NIMO ŽADO-
VOLNI Z UPRAVO.

Washington, D. C. — Pojavili
so se novi znaki, da med gover-
nerjem Townnerjem na Portoriciu
in delavci ter liberalci ni poseb-
nega sporazumjenja. To se da
sklepati iz sestanka, ki sta ga i-
mela portoričanski distriktni so-
dnik Rodriguez in predsedniški ko-
misar Davila s Coolidge, da ga
zagotovita, da je portoričansko
prebivalstvo zadovoljno s sada-
njo upravo.

Medtem ko so bili Portoričani
prej dosledno zadovoljni s Mont
Relyem, governerjem na otoku,
kateremu pa so brez prestanka
nagajali ameriški kapitalisti, ki
so zainteresirani v tamkajšnji in-
dustriji, je Rely moral večkrat
čakati, da je bil zašiljen po pre-
sedniku, dočim sta bila ta dva ta-
koj sprejeta.

Oblak Portoričanov, ki pravijo,
da imajo radi governerja Town-
nerja, je hlimba zastopnikov, ki
niso poslani od ljudstva. Ljudje
niso zadovoljni s nastopanjem se-
danjega predsednika, ker ne upo-
števa ljudskih volitev in senator-
ja Iglesiasa, socialističnega vodi-
telja, ki je bil pri zadnjih volit-
vah izvoljen.

V resnici socialisti in republi-
čani, ki tvorijo dve največji
stranki na otoku, so za odstavi-
tev Townnerja. Unionisti, ki za-
htevajo samostojnost Portorica
in je njih program reakcionaren,
pa podpirajo sedanjega governe-
ra. Gibanje za neodvisnost pod-
pirajo kapitalisti, dočim so proti
njemu socialisti in republikanci.

POLOŽAJ CEN.

Washington, D. C. — Biro za
delavsko statistiko poroča, da so
se cene živil v splošnem po Zdrže-
nih državah znižale za dve deseti-
ni odstotka od 1. avgusta do 1.
septembra.

VREME.

Chicago in okolice: V torek ne-
stalno. Južni vetrovi. Temperatura
v zadnjih 24 urah: najvišja
66, najnižja 61. Sonce izide ob
7.39, zaide 6.45.

ZAPIRANJE ČIKAS-
KIH SALUNOV NA
DNEVNEM REDU.POLICIJA "SUŠI" MESTO;
DVEŠTO ARETIRANIH.

Načelniki policijskih postaj so se
sganjili šele na županov ultimatu.

Chicago, Ill. — Čez nedeljo je
število aretiranih salunarjev, ti-
hotapev in pivcev naraslo na
1500.

Chicago, Ill. — Številni saluni,
igrišča, kavarno, pivnice in bufe-
ti so bili zadnje dni preteklega
tedna pozorišče aretacij in preis-
kav. In posledica je bila, da so
naložili za cele vagonne prepove-
dane pijače ter jo odpeljali na po-
licijske postaje, poleg pa tudi
200 jetnikov, ki so kršili prohi-
bičjski zakon. Župan Dever in
policijski načelnik Collins si se-
daj prizadevajo, da izsušita mesto
do zadnje prepovedane kapljice
in tudi zatreta terorizam lopov-
skih tihotapskih tolp.

Včeraj aretirani salunarji so se
vedno raspečevali pivo, vino in
žganje ali "mujajin", kakor so ga
prejane čase, ko so dobili od po-
licije grožnjo ali pa od župana
Deverja bili posvarjeni, naj pre-
nehajo, aler bodo izgubili licen-
co točenja. Takoj po aretiranju je
bilo odvzeto dovoljenje točenja 19
salunarjev in kmalu na to se dva-
inpetdesetim. Župan je preklic-
val dovoljenje salunarjem, ki so
kršili prohibicijo, po vrsti, kakor
so bili od policije prijeli.

Sodijo, da so vzeto dovoljenje
točenja vsem salunom, ki so jih
do zdaj zasačili, da v njih ras-
pečavajo opojne pijače.

V soboto dopoldne je načelnik
policije poklical v svoj urad vse
kapitane policijskih postaj ter
jim dal navodila, na kak način
naj gredo na lov za kršilci pro-
hibicije. Zapretil je, da bo odlo-
vil vsakega policijskega kapitana,
o katerem bo slišal, da je delal
pod roko in ni nastopil proti kr-
šilec, kot bi po postavi moral
nastopiti. Odlovidno ga je razjaril
ultimatu župana Deverja, ki je za-
grozil tudi policiji, če ne bo iz-
polnjevala svoje dolžnosti v na-
stopanju proti tihotapeem.

Kapitani so se takoj po navo-
dilih policijskega načelnika po-
dali na lov in aretiranje nad dva
sto salunarjev je prvi njih uspeh.
Zanimivo je, kaj vse so dobili
po salunih, kjer se raspečavali
ukvarjajo s izdelovanjem "do-
mačega žganja". Našli so mnogo
namočenine, v kateri je bilo ne-
snage, da bi se morala "meso-
na" iz iste zagnati najnečes-
nejšemu pijanču. Pri preiskova-
nju "domačega žganja" so pro-
našli, da je v največji meri na-
vaden žgoči strup.

Med aretiranimi kršilci prohi-
bicije je šest žensk. Nekateri so
se pred aretiranjem zoperstavlja-
li in dobili so v njih posesti celo
samokrese, s katerimi so hoteli
braniti svoje kotle. V neki trafiki,
kjer je obenem tudi igrišče, so
prifeli sedem kršilcev.

Spor v angleški vladi.

London, 22. sept. — Ministrski
predsednik Baldwin se je vrnil iz
Pariza, kjer je imel tajni sestanek
s Poincarejem. Poročal ni še nič,
kaj je dosegel. Časopisje pravi, da
ni dosegel nič in odnošaji med
Anglijo in Francijo glede repa-
racij ter Poruhra so ostali pri
stareh.

Drugo poročilo se glasi, da se je
Baldwin spri s lordom Curzonom,
ministrom zunanjih zadev, radi re-
paracijske politike in pričakujejo
se izpremembe v angleškem min-
istrstvu.

Nemci podrl most pri Esenu.

Esene, Nemčija, 22. sept. — Po
nekaj tednih miru se je sabotaža
proti Francozom v Poruhru obno-
vila. Železniški most pri Esenu je
bil večeraj razstreljen.

Španski diktator odpravil porotna
sodišča.

Madrid, 22. sept. — Vojaški di-
rektorji je odredil, da se odpra-
vi porotna sodišča v Španiji.
Kralj Alfonz je takoj podpisal
tozadevno odredbo.

MINNESOTSKA FEDERA-
CIJA ZA POLITIČNO
STRANKO.

Minneapolis, Minn. — Minne-
sotska delavska federacija je na
svojem zboru sprejela resolu-
cijo, ki nalaga delegatom fede-
racije, da na bližajoči se letni
konvenciji Ameriške delavske
federacije — katere so otvorili
1. oktobra v Portlandu, Ore. —
predlagajo, da Ameriška delav-
ska federacija izpremeni svojo
taktiko glede politične akcije in
se izreče za farmarško-delavsko
stranko kot politično stranko
ameriških delavcev in farmar-
jev. Resolucija se glasi, da sta
stari politični stranki (republi-
kanci in demokratje) absolutno
protidelavski.

ANGLIJA DOBI MA-
ROKO?

Španija zamenja sadno kolonijo
za Gibraltar.

Pariz, 22. sept. — Med Španijo
in Anglijo se vrše tajna pogajanja
glede Gibraltarja in Maroka.
Bistvo pogajanj je, da Španija za-
menja Maroko za Gibraltar in se
na ta način reši nadležne kolonije,
v kateri so domačini vedno punta-
jo. Na drugi strani pozdravlja
Anglija to kupčijo, kajti valed
novih metod vojskovanja je trd-
njava Gibraltar izgubila svojo
prejšnjo vrednost.

Francija ni nič kaj vesela te ba-
rantije. Ako Angliji savišajo v
špankem Maroku, bodo imeli večji
vpliv v Tangerju. To pomeni,
da se kljud do švedskega
morja preseli s enega brega gibralt-
arske oline na drugi breg.

USPEH VLADEGA LASTNI
STVA ŽELEZNICE V MEHICI.

Washington, D. C. — Prera-
čunski departament narodnih žele-
zniških prog v Mehiki je obja-
vil poročilo, ki prikazuje uspeh
obratovanja železnice v Mehiki po
vladi. Po poročilih je v prvem
polletju 1923 bilo za pol milijona
pesov prebita na vseh državnih
progah. Tolik prebitok je še vse-
eno, čeprav je vlada izvršila na
železnice mnogo popravila, sgra-
dila nove proge in opremo ter po-
višala plačo uslužbenecem.

Mehiška vlada je v resnici last-
nik železnice proge v državi,
katerih poseduje 51 odstot-
kov. Poleg tega pa deloma kon-
trolira tudi druge železnice.
Z grajenjem novih železnice me-
hiška vlada povečava tudi indu-
strijo in pa možnost iskrovanja
oljnih polj, po katerih je druga
najbolj bogata država na svetu.

EDMONDSONA DEKLETA IMA-
JO KRIVE NOGE.

Baltimore, Md. — Najbrž bo
katera prizadetih temu ugovarja-
la, a ne moremo kaj, če so na u-
metniki tako odločili. V splošnem
je do zdaj veljalo mnenje o poli-
cajih, da imajo vsi velike in neis-
podrezane noge, ženskam pa niso
pripisovali nikake posebne zname-
nitosti, ki bi se tikala same ene
vrste žensk. Zdaj pa je "Charcoal
Club" v tem mestu dognal, da
skoraj vsa rdečelilna dekleta ima-
jo krive noge.

Imeli so ramtavo za dekleta in
najmanj pri devetindvdesetih
od sto so našli, da ima vsaka rde-
čelilna dekleta krive noge, kot bi
dolgo časa jahala na konju. To
se tiče rdečelilnih deklet, ki ima-
jo tudi rdečkaste lase, dočim so
vse brinetke, ali pa naše rjavol-
aske ravne kot sveče in le od sto
eno so našli, da ima krive noge
kot kak star dragonec.

Umetniki iz Baltimora so prišli
do teh zaključkov po skrbnem
preučevanju na stotine deklet, ki
so jim služile kot modeli k pre-
učevanju.

Fotres v Angliji in njenih kolo-
nijah.

London, 22. sept. — Rahlo po-
trezne sunke je bilo čutiti na
Angleškem. — Iz Bermude in
Britske Kolumbije poročajo o
lahkem potresu.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Narodna: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vso, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

3657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v objavi: 24. pr. (Avgusta 31-23) poleg vašega imena na naslovu pomeni da vam je s tem davcom potekla naročnina. Posredite jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

CIVILIZACIJA! KDAJ PRIDEŠ?

Kadar govorimo o naši civilizaciji in jo hvalimo, ne smemo gledati samo eno stran slike, ampak treba je pokazati obe strani: lepo in grdo stran civilizacije.

Ako si ogledamo grdo stran civilizacije, vidimo takoj, da slika ni tako lepa, kot jo kažemo in se bahamo z njo.

Če na pr. stopimo v predmestja, v katerih so nastanjeni revni sloji in si ogledamo življenje teh slojev brez naočnikov in na to sebe vprašamo, zakaj žive ti sloji v takih razmerah, tedaj spoznamo, da še nismo civilizirani.

Stopimo doli v moderno jetnišnico. Isprašajmo jetnike, zakaj so prišli za jetniško zidovje. Iz njih odgovorov, ako jih študiramo pazno, se prepričamo, da še nismo civilizirani.

Še življe nam stopi pred oči slika necivilizacije, ako se podamo v šolo. Našli bomo otroke lepih, okroglih in rdečih lic, poleg njih pa otroke z upadlimi, velimi lici in udrtimi očmi. Eni so oblečeni v lepo obleko in vremenu primerno, drugi so oblečeni v bomo obleko in vremenu neprimerno.

Pričnimo jih izpraševati, zakaj je tako velika razlika pri njih v obleki, zakaj pokazujejo na svojih obrazih veliko razliko v prehranitvi. In prejeli bomo odgovore, da stariši nekaterih otrok žive v ugodnih gospodarskih razmerah, dasiravno ne delajo, stariši drugih pa v revščini, dasiravno so varčni in pridni.

Iz teh odgovorov se prepričamo, da pridnost in varčnost je redkokdaj vodila do blagostanja v družini in da se valjajo v blagostanju in razkošnosti dostikrat tisti, ki so zapravljalni in ne opravljajo nobenega koristnega dela za človeško družbo. Ti odgovori nam pa tudi odgovore na vprašanje: "Kakšna je današnja civilizacija?"

Ako vidimo, in se prepričamo, da otroci tistih strdajo, so oblečeni slabo in vremenu neprikladno, kateri delajo in varčujejo, tedaj smo dobili odgovor na vprašanje o civilizaciji človeške družbe, da taka človeška družba ni civilizirana, ki trpi take socialne razmere in jih ne odpravi, ko so dognane. Taka človeška družba se mora šele civilizirati in o nji se bo reklo, da je civilizirana, kadar bodo iz nje izginile take neenakosti in krivice.

So pa še drugi dokazi, ki govore, kako šepa današnja civilizacija, katero nekateri kujejo v deveta nebesa.

Smrtna kazen je uvedena v veliko državah po širnem svetu, ki so ponosne na svojo civilizacijo. Ta smrtna kazen je določena za gotova hudodelstva in zagovorniki sedanjih razmer trdijo, da smrtna kazen učinkuje civilizatorično. Zdej pa pogledimo, nad kom je največkrat izrečena smrtna kazen? Ako gremo temu vprašanju do dna, se takoj prepičamo, da je justificiranih največ siromakov, ampak ne zaradi tega, ker jih je več na svetu kot bogatinov, marveč za to, ker nimajo sredstev, da bi najeli dobrega advokata ali dobre odvetnike, da jih izrežejo pred sodiščem. Le redkokdaj je bogatin zaradi umora obsojen na smrt. Zanj se najde v zakonu vedno luknjica, skozi katero lahko odide bogatin smrtni kazni, medtem ko za siromaka ni rešitve, kadar ga prime roka pravice. Take razmere v justici pa niso pravične, ampak so krivične.

Smrtna kazen samanebi je preostanek iz barbar-skih časov, ko je bila krvna osveta še zakon ali je pa veljalo načelo "oko za oko, zob za zob".

Ako obvisi bogatin v mreži postav in pride za jetniško zidovje, se kmalu najde prilika, da je pomiloščen, ako je tudi izvršil enega glavnih hudodelstev. Zanj se najdejo vedno izgovori. Bogatin ima denar, da najame advokate, da zanj delajo. Bogatin ima vplivne prijatelje, da se zanj potegujejo. Reče nima nikogar, da bi se zanj potegnil. Tako vidimo, da se bogatinu kmalu odprejo jetniška vrata, medtem ko mora siromak presedeti precejšnji del svoje kazni, navadno pa vso kazen, preden mu zopet podelijo svobodo.

Tudi to je krivica, ki izvira iz glavne krivice, da so tisti siromaki, ki trdo delajo in varčujejo, oni, ki lenuharijo in ne producirajo nič koristnega za človeško družbo, pa bogatini in vplivni močje.

Dokler ne bo odpravljena glavna krivica v človeški družbi, ki je le mati vseh drugih krivic, se ne more človeška družba bahati, da je civilizirana, pa magari če pije svoji civilizaciji še tako visoko pesem o civilizaciji.

SLIKE IZ NASELBIN.

Franklin, Kans. — Pri nas delajo nekateri vsaki dan, drugi pa nič. Tako traja že šest mesecev. Delo nihče ne dobi in čega nima, mora ostati nezaposlen. Tu imamo dve društvi Slovenske narodne podporne jednote, h katerim razum nekaj odstotkov spadamo vsi rojaki.

Na društvenih sejah pa ne vidimo tiste ljubezni kot bi morala vladati med bratji. Krive so pač delavске razmere, zadnje stavke in pa posamezniki, ki niso nikdar zadovoljni. Imamo člane, ki ne priznajo, da kakor koli smo mi, taka je jednota in jednota uspeva kot delamo mi.

Vakdanji dogodki nam prida-jo, kako potrebni smo Slovenke narodne podporne jednote, organizacije, ki nas ščiti v nevarnosti, kot se je tu dogodilo. No, redke, ali zelo pretresljive. Uršla Lasekar, rojena Dorak in prvič omožena Kovačič iz vasi Zebjeka št. 7, pošta Sv. Kriš pri Konstanjevi na Dolenjskem se je peljala dne 19. avgusta s svojim sedemdesetletnim avtomobilom, na katerem so bile štiri osebe. Na lepi cesti so se tako nevarno preobrnili, da so trije dobili lahke poškodbe, ona pa se je tako udarila, da je na poti v bolnišnico umrla.

Pokojnica je bila vdova in zapustila je pet otročkov v starosti od dveh mesecev do petnajst let. Tu ne vemo za nobenega drugega njenega sorodnika kot za brate in sestre Slovenske narodne podporne jednote, katere je bila pokojnica članica. Ravnotako so člani vsi otroci, razen najmlajšega, ker je še premlad za sprejem k jednoti.

Rojaki, ne moremo si niti domisljati revščine, ki bi sadela sirote, ko bi ne bili v naši jednoti. S. N. P. J. je zdaj njih mati, sestra in zaupanje. Bratje in sestre, tu imamo vzpored, kako potrebni smo lastnega doma za male hčerke in sinove umrlih članov ter za onemogle brate in sestre.

Ne omahujmo, kadar je treba pomagati. Kakor bomo pomagali sami, tako bomo prejeli v pomoč. Če bi se kak rojak rad obrnil za kaj več pojasnil na mene radi zapuščenih sirot, naj se obrne na mene. — Martin Stefančič, Franklin, Box 78, Kans.

Reading, Pa. — Iz naše naselbine se nihče ne oglasi, zato sem se jaz namenil napisati par vrstic. Na društvenem polju še zmerom malo napredujemo, čeprav nas je komaj petdeset. Vedno istaknem kakoga novega člana. Ramer je delal do se precej dobro, a zaslužki pa različni; nekateri prejmejo več, drugi manj, delo pa je vsaki dan. Tako počasi rinejo dalje.

Ker so drugače povoljne razmere, je naše društvo sklenilo na seji dne 2. septembra prirediti plesno veselico. Človek bi skoraj ne verjel in vpraševal, dalk je to mogoče. Kako ne! Blizu se nam za hvalni dan, praznik, katerega običajno praznujemo povsod, pa še se imajo kakaj zahvaliti ali ne. Na predvečer, to bo dne 28. novembra se bo vršila veselica. Ker nas je malo in smo deloma vsi tu di se primeroma v letih, vabimo vsa bližnja društva in posameznike od drugod, da nas obiščejo in se z nami razveselijo.

Praščila nameravamo kupiti (iz dog) in opitati ga, da bo do takrat dovolj masten. In za zabavo ga bomo na veselici zakalili. Umevno je, da vsa druga potrebneza ne bo manjkalo, za kar se je zdaj trudi veselilni odbor.

Torej na svidenje na predvečer kurjega dne (chicken day) pri Ivo Delacu.

Podravnem vsem Slovencem širom Amerike! — Martin Ourel, predsednik društva dobri prijatelji, št. 172.

Barberton, Ohio. — Dne 16. septembra je rojak Joe Usnik prejel brajavo poročilo iz Warrens, Ohio, da je preminula njegova sorodnica, Frančiška Vrenek in za eno poziv, naj se nemudoma poda na pot. Tri dni na to se je rojak Joe Usnik povrnil domov in na poti domov grede s potajo se je oglašil pri meni. Zato sem mu kot dobremu prijatelju hvalen kot za važna poročila, ki mi jih je izročil.

Kakor poročila Usnik, je pokojna Frančiška Vrenek takoj ko je dobila poročilo o smrti pokojnega moža v stari domovini postala otokna. Soproga pokojne Frančiške Joe Vrenek se je podal pred par leti svojo staro hčerko v stari kraj z namenom, da tam utrdi

svoje zdravje. Bil mi je posebno znan kot vztrajen in odločen mož, naprednega mišljenja. Žal, da mu usoda v domovini ni bila mila, kajti mesto zdravja, katerega je šel iskat, ga je prehitela kruta smrt v isti vasi, kjer je nagledal luč življenja, daleč od svojih dragih otročkov in ljubljenih soproge. Širni Atlantiki ocean loči zdaj zemeljske ostanke mla in soproge, očeta in matere, nadobudnih starih hčerk, katerim sta bila sveta in skrbna vzgojiteljca.

Zadnje čase se je pokojnici pridružila še melanholija, ki navadno sledi po otežnosti in žalovanju, vsekakor pa ni nihče domačih niti prijateljev pričakoval takih resnih posledic. V noči dne 15. septembra so jo pogrešili hčere, ker jo ni bilo kot običajno doma. Obvestile so sosedo in prijateljce in takoj so prišli poizvedovati. Toda iskanje je bilo brezuspešno in truplo pokojnice so našli v nedeljo jutraj vtopljeno v stoječem malem jezu, približno 500 čevljev od stanovanja. Sodijo, da je šla prostovoljno v smrt.

Pokojnica je imela mnogo manev in prijateljev ter lepo število sorodnikov, kakor mi je sporočil prijatelj Usnik, in da je bila tudi udeležba pogreba pokojnice na mirodvoru ogromna. Krsto pokojnice je krasilo nebroj yencev in cvetlic.

Pogreba pokojnice se je v polnem številu udeležilo tudi društvo Jan Hus, št. 321 S. N. P. J., ki je priredilo častno stražo medtem, ko je truplo ležalo na mrtvaškem odru, kljub temu, da pokojnica ni bila članica društva.

Tak napreden in upoštevanja vrreden korak, kot ga je storilo društvo S. N. P. J. je v resnici hvalevreden. Raditve sme biti ponosni bratje društva "Jan Hus", da ste počastili spomin na pokojnico Frančiško Vrenek in ponosna sme biti na vas tudi mati velika Slovenska narodna podpora jednota.

Naj bo pokojni Frančiški lahka gruda. Žalostnim hčerkam in vsem sorodnikom pa moje globoko sožalje. — Martin Zelenčnik.

Poročila iz Jugoslavije.

Od naših stalnih poročevalcev.

Ljubljana, 5. septembra. — V zadnjem dopisem sem omenil, da bom poročal zopet v kolikor mi bo mogoče. Danes tedaj nadaljujem. Omenil sem nekaj o Radiću, ker se ni vedelo o njem, kje se nahaja. Med tem se je dogladno, da je mož ubežal na Angleško, da pripravi angleške politike do tega, da bi imeli na roke pri snovanju njegove republike. A kot je videti, je mož natelet slabši, saj nobenega večjega uspeha ni videti in slišati o njem. Vse se alihi, da je dočel popoln polom. Naj se vendar naša vlada še enkrat sprijazni s Hrvti, oziroma z Radićevo skupino, da bo potem mir tega ravnanja in kavsa.

Sedaj živimo v znamenju kongresov in shodov kot sem še zadnjič omenil. Komaj je minul zagrebški evharistični kongres, ki je privabil po izjavah klerikalcev poldrugi stotoseč udeležencev, po drugih virih seveda polovico manj. Se je še spet vrtil peti katoliški shod v Ljubljani. Zbogni so ogromne mase ljudstva (govore okrog stotoseč). Imeli so res nad 20 posebnih vlakov in v soboto jih je dež pošteno napalil, dočim so imeli v nedeljo najkrajše dan. Naprosili so kralja, da jih je posetil in tudi vlada je poslala svoje zastopnike. Kako si je mislil kralj, ko ga na drugi strani smejajo, na eni se mu pa priljujejo? Gotovo mu ni bilo preveč prijetno, toda dolžnost, ki jih imajo kralji so težke, posebno v takem slučaju, ko se ima opravka s hinavci kot so naši klerikalci, oziroma njih voditelji. O masi itak ni govoriti, kajti ona je zapeljana. In bo še dolgo, dolgo trajalo, predno se bodo mase prebudile iz omotice, v katero so jih zasuli klerikalci. "Stric" mi je rekel, da so ljudje po 10 letih, odkar ni bil doma, še zmerom bolj zabiti. Mislim, da ima tudi prav, saj jaz mu dam prav v tem oziru.

Glede Reke se vse nadeja, da jo izgubimo. Sedaj se jo pogrunta, naj bi jo eno leto vladala paritetna komisija in potem jo dobi Italija. Gotovo se ni nič. Poročila si vsak dan nasprotujejo.

Stavka v Trbovljah še vedno traja. Rudarji so sloini. Družba je najela nekaj Hrvatov, da delajo, leto tudi delajo vsi poduradniki in uradniki ter njih ženske samo da pokale nekaj uspeha. Rudarji so šli po večini na kmete in v župe. Kar jih je ostalo doma, pa orožniki agitirajo pri trgoveh, naj jim ne dajo hrane, da bodo na ta na-

čin prisiljeni stopiti v delo. Družba izdaja fermane na delavstvo, la ji je včasno, da se produkcija vse eno vrši, čeprav v manjši meri, in da bo držala svoje do zadnjega. V resnici dela kar more s stavkarski a prejšnje produkcije še z daleč ne more kriti. O izidu stavke bomo poročali.

Pri nas občutimo silno pomanjkanje gotovine valed vedno rastoče draginje. Dinar kar pada in neben vihar ga ne dvigne kvišku. Na ta način se tudi naša industrija ne more dvigniti kot bi se lahko. Pisce se čudi, kako da noben Amerikane ne pride k nam izkoriščati naše bogastvo. Pomislite, ako ameriški industrijec plača pri vas delavca s pet dolarji na dan, tukaj bi mu pa delal za 50 centov, koliko bi se lahko koristnega napravilo in na ta način povzdignilo našo industrijo! Prihodnjič bom skušal o priliki popisati nekoliko našo industrijo in obrt, če mi bo mogoče, če z ozirom na vselej, ki se te dni odrti. Tudi "strica" bom naproail, naj si ga malo ogleda in vam potem poroča.

Sv. inkvizicija.

Peter Pajaljevi listi.

Čenjeni tovariši uredniki! Ako je kaj grdega ali umazane v zgodovini Sloveštva, tedaj so tisti listi, ki nam pripovedujejo v verskem fanatizmu, ko grmade svete so plamtele v proslavo božjo. Zastonj bo listal po zgodovini, da najdeš kje nakupičnega toliko napuha, vladateljnosti, pohlepnosti po bogastvu in spoštljivosti. Ubite so bile vse človeške šednosti, potepšana je bila otroška ljubezen do starišev, ljubezen starišev do otrok, sin je bil pripravljen izdati očeta, oče pa sina, ko se je duševna zmota verskega fanatizma širila kot kuga med ljudmi.

Kaj je verski fanatizem, kako učinkuje, kakšnih zločinov je zmogel, nam pove zgodovina inkvizicije. Zastonj ne imenujemo veka mračnjakski srednji vek, v katerem je kraljevala ta naprava rimske cerkve. Pred očmi vstaja strašna krvava slika, polna strašne groze in trpljenja. Tiste, ki se imenujejo božje namestniki, vidimo, kako pomagajo posvetni gosposki, da razširi svojo moč in odira one, katere doseže njena močna krvniška roka. In človek, ki gleda to zgodovinsko sliko, ne hote sebe vpraša: Ali so bili res tako zabiti in neumni v onih časih, da so mislili, da služijo Bogu, ako na zverski način mučijo druge ljudi, ali so bili tako veliki hinavci, da jim je vera služila le kot pokrivalo za njih neizmerno pohlepno po pomnoženju njih premoženja?

Slika nam kaže, kako na grmade sežigajo popolnoma nedolžne ljudi, kako jim krvniki trgajo ud za udom od njih telesa, kako jih ščipljejo z razbeljenimi kleščami ali pa privijajo vijake, v katerih tiče roke ali noge ubogih žrtev, ki padle v roke inkvizicije.

Rimska cerkev je bila odnekad vedno najbolj nestrpa. Vedno je povdarjala, da je edina izveličavna cerkev. Preganjala je vedno drugovernike, kjer je imela moč, da jih lahko preganja. Kdor se drzne dvomiti le o enem nauku rimske cerkve, tega rimska cerkev proglasi za krivoverca.

Podporniki in pismarji rimske cerkve še danes tako sodijo o vsakem človeku, ki ne verjame do pike, kar oni učijo. Skaza, Brenčelj in drugi so žive priče, kako sodijo o ljudeh, ki neujejo pod njih komando. Ako danes več ne sežigajo ljudi in jih ne mučijo krvniki, ker neujejo verjeti v rimske nauke, je iskati vzroke v tem, da nimajo gospodje več moči, da bi uganjali take reči. Dajte cerkvi moč, vrnite ji tisto moč, kakršno je imela v mračnjakem srednjem veku, pa boste doživeli stvari, o katerih se vam še ne sanja.

Prvi kristjani so res trpeli. Bil je mučen, ker so se očito norčevali iz vere starih Rimljanov. Ko je pa neki rimski cesar iz državniških vzrokov proglasil rimsko cerkev za državno, tedaj se je cerkev poslužila vsakega sredstva, da poveča svojo moč in vpliv.

Rimska cerkev si ni seveda čez noč pridobila veliko moč in oblast. To se je vršilo šele v teku let. Rimska stolica je sama sebe proglasila za križansko verako enoto. Papež Nikolaj prvi, katerega je rimska cerkev proglasila za svetnika, je največ pripomogel do tega, da je rimski škof postal v teku časa nezmotljivi vladar nad drugimi škofi in poglavar rimske katoliške cerkve. Proklel in

iz cerkve je izobčil srednjeveško, za patrijarha Fotija v letu 863. To je povzročilo razkol in nastala je pravoslavna cerkev. Frankovskega kralja Lotarja II. je prisilil, da je moral zopet sprejeti Tevterbo za svojo ženo, katero je spodil zaradi njenega razuzdanega življenja. Na ta način je zlomil samostojnost frankovske cerkve, ki je odobrila kraljeve dekrete, ki niso bile drugega kot prevara.

Rimska cerkev si je znala pomagati. Počasi in s sistematičnim delom je širila svoj vpliv. Nastopala je sistematično proti onim, ki niso verovali v vse njene nauke. Nalagala jim je pokoro, ako se niso poglobljali, jih je izobčila. To bi ne bilo nič hudega, ako bi pri tem ostalo. Kajti če človek ne verjame, kar uč cerkev, se prav zanesljivo ne jezi, ako ga cerkev izobči. Cerkevni mogoci v Rimu so kmalu spoznali, da izobčenje ne povzroča strahu onim, ki ne verjamejo v njene nauke. Spoznala je tudi, da se taki člani cerkve množijo, ki ne verjamejo vsa. Ako pojde tako naprej, bodo ostali sami cerkveni dostojanstveniki, črede pa ne bo. Kaj pa so cerkveni dostojanstveniki brez črede vernikov? To, kar so generali brez armade ali pa admirali brez ladij. Treba je bilo uvesti telesne kazni, da zavladal strah med versko čredo in se ne bodo množili krivoverci. Toda kako? Cerkev je polajala svoje najboljše agitatorje, da so obdelovali vladajoče kneze, ki so bili oamamljeni od vere, da se podajo prostovoljno pod zaščito rimske cerkve. Tako se je večala tudi posvetna moč rimskih papežev indirektno. Papež se ni bil direktno posveten poglavar, ampak je lahko pritisnil na vladajoče kneze, da so izvršili, kar je bila njegova želja. Kjer niso agitatorji rimske cerkve dosegli uspehov pri vladajočih knezih, so pa hujskali ljudstvo in netili med njim verski fanatizem, da je ljudstvo samo prisililo kralja ali cesarja, da se je pokoraval papeževim željam.

Tak verski fanatik je bil nemški cesar Ljudevit svetli, ki se je prostovoljno podal pod papežev vrhovno oblast. Rodil se je v letu 778. Spris se je celo s svojimi sinovi, da bi bolj ponižno služil Rimu. Končno je Ljudevitu ostala le Bavarska, v kateri še kraljuje duševna tema. Ko je sklical državni zbor v Worms, da se rešijo sporna vprašanja, je kmalu na to umrl.

Vprav nasprotna slika tega vladarja je nemški cesar Henrik IV., kateri je moral v Kanoso. Odstavil je papeža Gregorja, ko je prišel boj proti papeštvu, papež Gregor ga je preklel. Versko fanatično ljudstvo ga je prisililo, da se je podal v Kanoso prosit papeža odpuščenja. Papež ga je pustil tri dni bosega in v obleki spokornika čakati pred gradom, v katerem se je zabaval z drugimi cerkvenimi dostojanstveniki. Sprokel je Henrika šele četrti dan v avdienci. Tako si je znala rimska cerkev počasi, sistematično in sigurno utrditi oblast nad posvetnimi vladarji.

Danes ne gre to več. Prokletstvo poglavarja rimske cerkve je brez moči. Zadnje tako prokletstvo je izgovoril nezmotljivi poglavar rimske cerkve, ko je Leon Takal izpovedal javno, da ga je potegnil in imel za norca kot nezmotljivega glavarja rimske cerkve, ko mu je pripovedoval pripovedke o framonih. Zgodilo se je to v devetdesetih letih prejšnjega stoletja in ves svet se je smejal tej brezmočni jezi, ki je govorila, kaj bi se bilo zgodilo z Leon Takalom, ako bi imel Rim moč kot v mračnjakem srednjem veku.

Danes je moč inkvizicije zdobljena. Inkvizicija ne sodi več krivovercev, odpadnikov in brezvercev. Ali kjer daje postava cerkvi moč, da nastopi proti drugovernikom, tam se cerkev zmoči nad njimi.

Kaj se tiče našega mojstra Skaza in njegovih tovarišev, pokazuje njih nastop, da jim je žal, da cerkev nima več tiste moči, kot v srednjem veku. Ako bi jim bila podeljena taka moč, kakršno je imela cerkev v srednjem veku, tedaj bi ne izdajali lista, v katerem bi obrekovali in zmerjali drugovernike, ampak poslali bi tem odpadnikom in krivovercem krvnika v hišo, da jih nauči, katera je edina prava pot, ki vodi v nebesa.

Čenjeni tovariši uredniki! V prihodnjem listu Ti razložim, kako je cerkev pričela divljati proti drugovernikom in takozvanim krivovercem takoj, ko je ob času rimskega cesarja Konstantina prišla do moči. — Te pozdravlja — Tvoj prijatelj — Peter Pajaljevi.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federatod Press.)

Splošni položaj.

New York, N. Y. — Narodni industrijsko-konferenčni odbor poroča na podlagi statističnih podatkov, da so delavci dobili 77 mesečnih povzračkov od 15. avgusta do 15. septembra in samo v enem slučaju je bila merila znižana. Povzrački se nanašajo na industrije oblike, ekstrakcijo premoga, stekla, železa in jekla, usnja, železnice, cestnih železnic in na voznike, šoferje ter gledališne nameštence.

Stavka mornarjev v Kanadi končana.

Vancouver, B. C. — Stavka mornarjev delavcev na kanadskih državnih parnikih je bila končana 20. septembra s kompromisom.

Položaj v tekstilni industriji je slab.

Lawrence, Mass. — Tkalnice in predilnice v Lawrenceu so skurle delovni čas na štiri dni v tednu. Take razmere so po vsej Novi Angliji. Predilnice bombaža v Fall Riverju, New Bedfordu in drugih središčih tekstilne industrije, ohranjajo s polovičnim časom.

Štrajk za amnestijo končan.

Seattle, Wash. — Šumari v večjih kempah po Washingtonu, ki so stavkali dva tedna izključno v znak protesta, kar politični jetniki še niso izpuščeni, so se zadnji teden vrnili na delo. Štavljeni odbor, ki je pozval delavce na delo, je naznanil, da bodoča amnestijska stavka pride takrat, ko bodo lesni baroni imeli največ naročil lesa za Japonec, ako ne bodo do takrat izpuščeni politični jetniki.

Šumari so večinoma člani I. W. W. Taktika voditeljev je, pozvati delavce na kratke stavke od časa do časa, ki imajo navadno več uspeha kakor dolgotrajni štrajki, ki izčrpajo stavkarje gmotno in moralno.

Zadnja protestna stavka je obudila pozornost radi treh dogodkov. Prvi so stavkarji imeli eroplan, ki je metal letake na šumarske kempe; drugi so za časa stavke izdajali "Industrial Worker" in tretji so organizirali svoje lastno policijo, katere je pazila, da niso delavci zahajali v berdele in beznice s opojnimi piščali. Ta policija, ki je dobila ime "razgovorna četa" (dehornity squad) — iz razloga, ker je izjavila, da odbije rogove velikemu sovražniku delavstva: bordelom in strupenemu žganju — je prišla v konflikt z redno sešalsko policijo, toda dosegla je toliko, da je moral župan zapreti nekatere unotornične beznice.

Zmaga mehličkih delavcev.

Agua Calientes, Mehika. — Dva tisoč delavcev pri American Mine and Smelting Co., ki so stavkali par tednov, se je vrnilo na delo s zmago. Ameriška družba je morala vpisati odlovljene delavce in priznati unijo.

Kanadski rudarji zopet vstajajo.

Timming, Ont. — Organizacija rudarjev v severnem Ontariju, Kanada, je polagoma oživela. Tu se nahaja najbogatejši pas raznovrstne rude v Severni Ameriki. Naokrog Sault Ste. Marie so močnejše žile železne rude in le nekaj rudnikov obratuje. V okolici Sudburyja so rudniki bakra in nikla, ki pa so počivali od vojne do letos. Srebrni rudniki v Cobaltu, South Lorrainu, Gowgandi in bližnjih krajih obratujejo s polno paro; zlati rudniki v Porcupinu in Kirkland Laku, ki so po bogastvu rudniki na Randu v Južni Afriki, tudi dobro delajo.

V vseh teh krajih je okrog 8000 rudarjev, a le petdeset je organiziranih. Svoječasno so imeli močne unije, ki so pripadale k Western Federation of Miners, One Big Union itd., ali vse so propadle, narkar je bila večletna doba popolne zanemarjenosti in nezaupnosti v organizacijo. Medtem so pa rudarske družbe dobro izkoristile zmalo med delavci in izužile rudarje, da ni nič brez organizacije. Družbe so znižale mezde lanske zimo, tako da rudarji prejmejo 44 so pri stroju, 44.24 pri nakladanju in 43.76 za delo na površju. To je pomenilo, da so se delavci zadržali in organizirali neodvisno unijo, ki bo imela v novembu prvo konvencijo. Ustanovili so si tudi tednik "The Labor News".

Glede rudarjev zdaj je: Ne jokal, ne prosil — zahteval in bojuj se!

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

KATOLIŠKA REAKCIJA V ODBORU S PRAVOSLAVNO.

V katoliški shod, ki se je ravno zaključil, pomeni mejnik v slovenski, da v jugoslovanski politični zgodovini. Peti katoliški shod s svojim pompom in paradami je tvoril okvir za glavni cilj klerikalizma in njegove politične stranke SLS, ki je — konkubinat katoliške cerkve s pravoslavnim monarhijo, združitve katoliške reakcije s pravoslavno reakcijo, združitve slovenskih reakcionarjev s srbskimi reakcionarji. Zveza med mitro in krono — novo obdobje cesaropapizma. Katoliška cerkev bo zopet postala to, kar je bila v stari Avstriji, postala bo poleg policije in oborožene sile sredstvo vladujoče reakcije za obvladovanje podložnikov.

SLS je po vojni kolebala pet let. Klerikalizem, ki se je diskreditiral v vojni popolnoma, ne samo pri nas, kjer so bili ravno duhovniki najhujši vojni hujskači, kjer so ravno klerikaleci bili najponižnejši sluge degeneriranih in slozijskih habsburških izrodov, temveč po celotni svet, ker svetovna vojna je odkrila vso slabost vladujoče katoliške cerkve. Devetnajst stoletij po Kristu, ko je krščanstvo pridobilo celo Evropo in Ameriko, ko so milijoni in milijoni duhovnikov oznanjevali nauk evangelija skoro 2000 let, ko je 1900 let imelo krščanstvo vso vzgojo mladine v rokah — je padla ta pod krščanskim vplivom stoletja Evropa v najbolj barbarško vojno in oznanjevalci besed: "Ljubi svojega bližnjega!" so hujskali na umor in poboj in morilno orožje so božji namestniki blagoslovljali v imenu onega, ki je dal zapoved: "Ne ubijaj!"

Svetovna vojna je odkrila popolno idejno propast krščanskih cerkev, posebno katoliške. Odkar je krščanska cerkev postala v četrtem stoletju državotvorna, odkar je sklenila ona ("Moje kraljestvo ni od tega sveta!") kompromis s posvetno oblastjo, odkar je začela hrepeneti po posvetnem premoženju in po posvetni oblasti, je postala — mrtva, zapustila je nauk sina, nazaretkega tesarja in postala je služabnica posvetnih močnikov. Najtrdnjše opora vsakega režima, ker "vsaka avtoriteta je od Boga postavljena". — Revolucijarna, npravnostno gonilna sila, ki so zanje tisoči mučnikov žrtvovali svoje življenje, ki je v boju za pravico in svobodo rastle notranje in zunanje, je postala kontra-revolucijarna veriga, s katero so zasužnjevali močniki svoje podložnike. Poleg brahijalne policijske sile za obvladovanje nezadovoljnih množic, so dobili močniki duhovno verigo katoliškega nauka, ki je zasužnjeval duše.

Po vojni se je zdelo, da se je pojavil v katolicizmu samem klic: "Nazaj k evangeliju! Stran s sramotno tlako, ki jo dela cerkev močnikom tega sveta!" Ali cerkvena diplomacija je ta klic udušila in prilagodila se je novim močnikom.

Tudi v Sloveniji je pet let katoliška cerkev kolebala. In posledica tega kolebanja je bila politika katoliške politične organizacije SLS. SLS je sklenila svoj izgubljeni vpliv med masami zopet pridobiti s političnimi, gesti avtonomije, republikanstva in socializma. Imela je uspeh, ali ni bila zmagovalna, da ta boj dokonča. Interesi cerkve (agrarna reforma, konkordat, pogodba Jugoslavije s Vatikanom), interesi klerikalizma v šolskem vprašanju, vprašanju ločljivosti zakona itd.) so bili vzrok, da je SLS, morala — kakor politična stranka katoliške cerkve (ne ljudstva) — iskati zveze z vladujočim režimom. Že dolgo je bil jasen tat preokret politike SLS, ali preokret se je moral vršiti polagoma, ker mase so šle na voliče za SLS, zato, ker so verjele njenim obljubam, one so volile SLS, zato, ker so hotele samostojno Slovenijo, ker so hotele republiko in verjele so v revolucionarnim socialnim gestom, s katerimi jih je lovil SLS, če bi videle, da je ona nankrat izdala te obljube in postala navadna služabnica vladajoče srbske reakcijske vlade. Zato je SLS, svoj umik maskirala na vse načine, zato je rabila pompa petega katoliškega shoda, da na trestre izdanim masam peska v oči.

Danes je SLS s odprtimi jadrji prešla v tabor vladujoče reakcijskega režima srbske buržoazije. Ogoljufala je svoje voliče, ogoljufala je Radića, svoje ga do večrajnjega zaveznika. SLS in katoliška cerkev sta

danes prešli v službo srbske reakcije, kakor ste popreje bili v službah habsburške reakcije. — Po ljublj. "Glasu Svobode".

IDEALIZEM KLERIKALOEV.

Katoliški shod v Ljubljani ni poskušal rešiti velika sodobna vprašanja s iskanjem resnice, ki je po mnenju vseh poštenih in pametnih ljudi še vedno najbolj idealna, čeprav jo "idealistični" demagogi postavljajo v nič, češ da absolutne resnice ni, da relativna resnica ni nič vredna in da je torej boj za resnico nepotreben.

Pač pa je katoliški shod poskušal materialistično zlorabiti idejo, ki gibljejo svet. Ne samo idejo socializma sploh, ampak tudi v podrobnem je poskušal uveljaviti pametne razloge (materializem) proti idealnim svetostim (idealizem). Tako na pr. je nastopil proti alkoholizmu, češ da govori zanj Sv. pismo. Velik napredek bi bil to, če bi res zamagala pamet nad Sv. pismom. Toda bila je le demagogija! Da pridobi pametne ljudi na svojo stran, zato je bil shod proti alkoholu; da pa ostanejo pri klerikalih tudi neumni (pijanec in pijančki), zato se ni upal govoriti za abstinenco; in da ostanejo prijatelji klerikalcev tudi isti, ki imajo od alkohola dobiček, zato "bo treba poskrbeti za izvoz vina". To se pravi, naši pobožni od av. duha navdahnjeni preroki hudejo rešiti od alkohola Slovence, zato pa v njem potopi druge narode. Lepa morala, kaj? Laški klerikalec so prav taki in efekt to klerikalne politike in morale je, da pijejo Slovenci laški petiot, Lahi pa nakega, izvozničarji in drugi kapitalisti se pa smejejo, kajti tak način protialkoholnega boja ne bo nikdar ubil pijančevanja, ki je največji sovražnik sloveške pameti, ampak bo še bolj poneumnil delavno ljudstvo vsega sveta, da bo še dalje tlačnilo svetim in nesvetim kapitalistom.

Pametni poštenjaki nič ne kotirajo s neumnostjo. Če ste spoznali, da je alkoholizem greh, odrecite se ga! Če na zaradi lastne pameti, pa zaradi Jezusa, ki vam je ukazal: "Odreči si prst, ki te pohujšuje!" Prst, ki je potreben! Vi pa se ne marate odreči alkoholu, ki ni prav nič potreben, ampak samo škodljiv. Ta škodljiv in pohujšljiv greh čuvate kakor oko v glavi. Še bolj nego oko v glavi čuvate nad vinom in ga spravljate v zveze s najvišjimi ideali, čeprav vam je Jezus ukazal izreči tudi oko, če vas pohujšuje. Lažete, če trdite da delate v duhu Jezusovem. Zato pojdejo z vami samo tisti, ki imajo korist od te laži, in tisti, ki niso zmogli te laži izpregledati.

Na katoliškem shodu so se izjavili tudi za socializacijo, pomislite vendar, kakšno nesnasno napredujejo! In govori se, da so bili tudi delavci zraven in da so živahno ploskali! Mi smo pa svedeli od hudiča obsedeni in zato neznanako hudobni, zato vprašamo, če so bili tudi viničarji tam. Da so

RAD BI IZVEDEL.

kje se nahajajo moji trije bratranci po primku Flis, njih prva imena niso znana. Ime njih očetja je Tomaž Flis, rojen v vasi Sv. Leonard, (pri Gamanjdih gorah) na Laškem Trgu (Markt Tiffar), na Štajerskem. Umrl je v Ameriki še leta 1908 in je zapustil svoj lastni dom in tri sinove. Uljudno prošim člani in čitatelje lista, ako so komu znani njih naslovi naj mi to naznanijo, ako bodo pa oni sami čitali ta oglas, naj nemudoma sporoče svoje naslove meni bratranecu Joseph Flis. In sicer na naslov: John Jancelič, P. O. Box 65, Fredericktown, Pa. (Wash. Co.) (Adv.)

RAD BI IZVEDEL.

kje se nahaja moj brat Frane Ružič po domače Jožetov, rodom iz Zaluk. Iščem ga jaz njegov brat Johan Ružič, prišel sem pred kratkim iz stare domovine in bi rad vedel za njegov naslov. Rojake prosim, če kdo ve za naslov naj mi to naznani, če bo pa sam čital ta oglas, naj se prijavi svojemu bratu na naslov: Johan Ružič, P. O. Box 91, Bessemer, Pa. (Adv.)

ZA KUHANJE PIVA DOMA

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Postavite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani pivo je najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi skrbno sodov, steklenice in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vaš kraj.

Oglašam, da izdajam in v prodajalno kolektivno damo primeren popis pri vsakih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Pollakovi delavci val ploskali, to je verujemo, kajti ti imajo tovarno še v rokah takorekoč, samo ključ do nje ima sv. Peter in jini jo bo odprl obenem s nebeškim kraljestvom. Ampak viničarji in drugi delavci, ki so si po zakonu o agrarni reformi že v mislih razdelili zemljo, ponekod so jo že tudi za sebe obdelovali, potem je pa sv. Duh razsvetlil akofe, da so ali aborovat proti najponižnejši socializaciji, proti agrarni reformi... in danes dela viničar in njegova žena in otroci po 16 ur na dan v vinici svojega duhovnega gospoda in ves dan zaslužio vsi skupaj manj, nego njih gospod v pol ure.

Pri vsem tem ne smemo pozabiti, da so imeli ves čas shoda kar naprej v ustih Jezusa, ki je odločno povedal, da je vera brez del mrtva. Še več — tudi sami so govorili, da je treba vse soditi samo po delih. Ploskali so, ploskali, ariam pa ni bilo nobenega, rdeči so bili samo tisti, ki so bili v škrlatovih oblazinah. "Naprej!"

Klerikalec pojdejo v vlado. Radikalce se slabo godi posebno zdaj, ko so jih še tudi zadnji Turki zapustili, zato obljubljajo klerikalcem kar 4 ministralva Ker bo pri tem na vseh straneh mnogo korist, so klerikalec pozabili na vse, tudi na edino zvečljivo vero, in pojdejo radikalce vleči iz blata, svoje neumne voliče pa vanj tlačiti.

Grdja še ni dobila morilcev.

Preveza, Albanija, 22. sept. — Komisija poslaniškega sveta, ki preiskuje zadevo umora italijanskih razmejitvenih komisarjev v okolici Janine, je dokončala delo in poslala poročilo v Pariz. Italijanski član preiskovalne komisije ni podpisal poročila, ker se ne strinja s tem, kar poroča večina. Kolikor se je izvedelo, je večina prepričana, da je Grdja storila vse, kar je mogla, da bi dobila morilce Italijanov v pest, toda njena krivda ni, da jih še ni dobila. Italijanski delegat je pa mnenja, da grške oblasti zanemarjajo iskanje morilcev.

NAZGANILO IN ZAKVALA.

Sorodnikom, znancem in prijateljem naznanjam tužno vest, da je dne 16. septembra t. l. v Warren, Ohio, preminula

FRANČIŠKA VRENEK.

soproga umrlega Joe Vreneka, ter mati štirih otrok. Soprog pokojnice si je šel pred dvema letoma iskati boljše zdravje v staro domovino, ali kruta usoda njemu ni bila mila, kajti mesto zdravja doletela ga je kruta smrt, ki sploh ne prizanaša nikomur in ne dela izjeme.

Po smrti svojega soproga je postala pokojna Frančiška tožna, ter jo je večkrat napala melankolija in slednjič pričela je bolehati na umobolu in v noči med 15. in 16. septembrom so jo otroci pogrešali in po daljšem iskanju našli njeno truplo vtopljeno v stojišču vodi približno 500 čevljev stran od hiše. Pokojnica zapuša v Warren, Ohio, tri hčere, namreč 18, 16 in 10 let stare in starejša hči stara 20 let se nahaja pa v stari domovini. Poleg otrok zapuša tudi več sorodnikov tukaj v Ameriki in v stari domovini. Pokojnica je bila doma iz vasi Podpeč, fara Presejer pri Ljubljani, ter stara 40 let. Prav lepo se zahvalujem krutim botrom otrok pokojnice za dano pomoč in tolažbo žalostnim hčerkam. Nadalje se zahvalim družini "Jan Hus" št. 321, S. N. P. J. za njih poštvovalnost in lep ugled, pokojnica ni bila članica nobenega podpornega društva, a klub temu se je društvo S. N. P. J. vdeležilo pogreba polnoštevilno, ter so člani čuvali ob njenem mrtvaškem odru, resnično posnemanja vredno društvo za kar se vredni zahvale. Zahvaljujem se sorodnikom in znancem za darovane vence in za evetljice tovarniškemu osebju, ter vsem ostalim prijateljem. Še enkrat prav lepa hvala vsem v imenu žalujočih sorodnikov, zapuščenim hčerkam pa najglobokejšo sočutje in sožalje. Tebi blaga Frančiška in sorodniki, dokončala si pot življenja, prosta sedaj vseh muk in trpljenja. Lahka naj bude tebi ptuja zemlja, počivaj mirno!

Zapustila nas si v boli jadni, Zaspala mirno si za večno, Počivaj sladko v zemlji ptuji — hladni.

Na veke srečno, srečno.

Zalujote hčere v Warren, O., in Joe Usma, sorodnik. V Barber-tonu, Ohio, dne 20. sept. 1923.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podporna Jednota

Ishorp. 17. junija 1907 v drжавi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Caisnar, podpredsednik Andrew Vidriah, R. F. D. 7, Box 61, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniške oddelka Blue Novak, gl. blagajnik John Vagrich, urednik glasila John Zavertnik, upravitelj glasila Filip Gdina.

FOROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. May St., Springfield, Ill., Martin Zelenkauer, Box 278, Barborton, Ohio, Fred A. Vidar, Box 672, Ely, Minn., John Tondol, Box 92, Hendersonville, Pa., John Gorch, 414 W. May St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blue Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZGODNO OKROŽJE: Jacob Ambroski, Box 208, Moon, Kan., Pa. John Gorch, 14821 Papper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Salar, Box 104, Green, Kans., za jugoslovd. Max Marx, Box 106, Ruhl, Minn., za slovensko. Mike Zegal, 5483 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadporni odbor:

Frank Zeitz, predsednik, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Semark, 5800 Preseer Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združiteni odbor:

Predsednik: Frank Alot, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. John Green, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill. Jos. Shuk, 6404 Orion Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POZOR! — Korespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVIO: Bolniška tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DEHARNE POSILJATJE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vsebo se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse uradne glade poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zeitzu, predsedniku nadpornega odbora. Šigar naslov je splošni.

Vsi pripravi na gl. porotni odbor se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. May St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročila in spisi vse nar je v svoji s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

LISTNICA UREDNIŠTVA. gi letga lahko vložite prošnjo za Bishop, Pa. — Vaš prvi papir dravljanstvo ali drugi papir. — je še vedno veljaven, da na podla. Pozdravi!

VABILO NA VESELICO
katero priredi
Društvo "Slovenska Gorica" št. 287, S. N. P. J.

dne 29. septembra 1923
v Slovenskem domu na So. Burgettstown, Pa.

Veselic se prične točno ob 7 uri zvečer.

Uljudno vabimo vse člane in članice kakor tudi druge rojake in rojakinje domače in bližnje okolice, da se v obilnem številu vdeležite naše veselice, ker to je naša prva veselica v tem letu. Igrala bodo izvrstna godba za plesalec in dovolj bo tudi druge dobre zabave za vse.

Za vsa gra in prazne šolodce bo preskrbljeno kakor se deluje pripravljali odbor. Za obilno vdeležbo in na veselo svidenje se vam priporoča

ODBOR.

NOVA KNJIGA! NOVA KNJIGA!

"Pater Malaventura"
in
"V kabaretu"

Spisal Zvonko A. Novak. Ilustracije narisal Stanko Zele.

Izdala in založila Književna matica S.N.P.J.

Povest iz življenja ameriških frančiškanov. To je prva slovenska knjiga v Ameriki, ki ima izvirne slike. Fina trda vezba. Stane \$1.50 s poštnino vred. Rojaki, sezite po tej knjigi, ne bo vam žali!

Naročbe sprejema
Književna Matica S. N. P. J.
2657-59 So. Lawndale Ave., Chcgao, Ill.

Izpolnite, izrežite in pošljite na gornji naslov sledeči

NAROČILNI LISTEK.

Književna matica S. N. P. J., Chicago, Ill.

Tukaj pošiljam \$1.50 za knjigo "Pater Malaventura" in "V kabaretu", katero mi pošljite takoj poštino prosto.

Ime

Naslov

(Opomba: S tem listkom je treba tudi poslati denar.)

C. Golar:

Cerkovnik in sveta Barbara.

(Dalje.)

"Oh, saj ne sliši, in tudi nič je ne boli; le meni verjem, da bo vseeno, če malo manj pridigaš."

"Ježeš, bodi tiho, Maruša, ali ne veš da nisva sama? Da je v hiši sama sveta Barbara, devica oslepljena? Nič več ne vidi naših solz zato moramo govoriti in moliti, da nas sliši in ušliši. Drugače gorjega se nam!"

Cerkovnik je naslonil podobo k steni in šel s prsti iznova čez njen obraz. Otipal je istrpane oči in poljubil tisto mesto.

"Ne zameri meni, prelepa gospe in svetnice! Ne, jaz nisem kriv in ne vem za tistega hudobnika, ki ti je izruval oči. O, ko bi vedel! Ne miroval bi prej, da ti ga privedem v maščevanje. Navdahni me, da bom videl in vedel, Barbara!"

Nagnil je glavo k podobi in jo objel z obema rokama, ki sta drgetali od razburjenja:

"Tudi jaz slabo vidim! Stori, da bova oba izpregledala, jaz in ti, in veliko bo veselje v moji revni bajti. Takšno bo veselje, kakor bi sam Gospod sedel za mojo mizo in lomil in užival moj kruh. Žena, daj blagoslovljene vode!"

"Kateri bi ti dala? Ali Blaževci ali svetih Treh kraljev? Mislim, da je trikraljeva močnejša."

Tudi ženi se je oblihl obraz s svetlim strahom in spoštovanjem. Hodila je po prestih in s sklenjenimi rokami po hiši, kakor bi bil v resnici gostih velik božji ugodnik. Prinesla je veliko steklenico in jo postavila na mizo.

"Zdaj te poskropim in blagoslovim s to močno sveto vodo v ime našega Boga očeta in sina in svetega duha, amen. Bodi zahvaljena, ti sveta devica, ker si sprejela naše iste bolečine, kakor jih sam trpim, bodi posravnjena s svojimi prihodom! Moliva, žena, moliva! Oče naš, ki si v nebesih —"

II.

Pred podobo svete Barbare je gorela luč, in vsako jutro in vsak večer sta klečala pred njo cerkovnik in njegova žena. Velika in lepa devica je stala na platnu; v

rokah je imela palmo, na glavi deviški venec in zamaknjena je bila v nebesa, kjer je stal na rumenih oblakih Jezus s križem v rokah. Ograjen je bil z višnjevim plaščem in opasan z ognjeno rdečim pasom.

"Kaj ti pravim, Maruša," je dejal cerkovnik svoji ženi, ko je napravil križ in sedel k večerji. "Verujte in boste izveličani, verujte, in boste videli. Zdi se mi, da če bolje vidim in zjutraj me tudi oči ne bole. Saj že kar vidim sveto Barbaro in tudi nje oči celijo. Ali veš, kakšne neustimljene so bile rane njenih oči, izkopane z žebeljem ali diletom, in sedaj se komaj še opazijo, in skoraj se zarastejo, in izpregledal bom jaz in Barbara."

"Vse je mogoče, Andrej, in Bog daj in sveta Barbara, da bi izpregledala. Ona ima še hude in globoke rane, ali zate ne vem. Sam praviš, da bolje vidiš."

"V resnici! Le trdne vere je treba, in slepi bodo izpregledali in nemi zaslišani in izpregovorili. Žena, molitev oblake predere, in ni stvari, ki bi je ne dosegla. Tudi dušiče se gode še zmeraj. Cerkovnik je gledal z zaupanjem predse in tresla se mu je v roki velika lesena žlica.

"Takole že kar dobro vidim. Sklede vidim in vem, da je v njej repa s kašo. Tudi tebe vidim. Zdiš se mi nekam mlada, Maruša, skoro ravno takšna, kot si bila pred tridesetimi leti. Ti presneta roč."

"Glej, glej, kakšne se pa iznebiš," je zagodila Maruša. "Ti le bodi vesel saj se tudi meni zdi dobro, ker praviš, da vidiš. Šla bi potlej kam na božjo pot, celo na jezero bi šla k Mariji."

"Ti, nikar tako ne govori! Da te ne sliši sveta Barbara. Tisto je res, da je Marija devica vseh devic, ali zdaj imamo Barbaro v hiši. In ne bilo bi ji prav, če bi ji ne zaupala in se zatekala drugam."

"Ohtana, tako natančna pa menda spet ni, da bi gledala na vsako besedo. Saj se je tudi njej slabo godilo na svetu. Z volovskimi žilami so jo tepili, da je bil ves život le ena bolečina."

"Vse, kar je prav," je dejal zamisljen cerkovnik. "Ne maram, da bi se pritožila tudi čez naju; dokler je pri nas, morava lepo ravnati z njo. Revica je slepa in hudo trpi, zdaj ne more nazaj v

znamenje, na dež in mraz. Toliko jasa jo morava imeti, da izpregleda —"

Žena je gledala moža nekoliko začudena. — Saj je bil zmeraj čisto pameten, tudi zdaj se ji njegova govorica ni zdelo nespametna, pa vendar je bila drugačna kot navadno. Nikoli ni dvomila o sveti Barbari, ki je bila gotovo velika svetnica, ampak ona je bila v nebesih in ne v njuni bajti. Tam v kotu je stala samo njena podoba, ki pa je mogoče znala tudi delati čudeže, zato se je cerkovnikova žena pokrivala in pobožno pogledala nanjo. In prestrašila se je skoraj, češ, da njeno zaupanje v svetnico ni dosti veliko in močno, ker se je morala premagovati v srečo, da ni začela na glas dvomiti. Popravila si ruto na glavi in je rekla nato:

"Če misliš, da bi bilo dobro, pa priži še eno svečo. Saj grem sama ponjo v cerkev; tudi jaz nočem, da bi se tako ali tako potofila."

"O, je že vse dobro, na delavnik je dobro. V nedeljo, ne rečem, gori lahko dvojce sveč. Ali se ti ne zdi, da je danes posebno lepa naša Barbara?" Cerkovnik se je veselo zasmejal in se pokrival po jedi.

"Meni se zdi takšna kot večeraj."

"Le dobro pogledj! Njena lica pogledj, kako so rdeča. Jaz jih dobro vidim, čeprav imam kratek pogled, in njen plašč pogledj, ki je ves žametast kakor se v pesmi pravi: ves je v portah, ves je zlat. Zares, Maruša, če zagledal bi se kmalu vanjo."

Cerkovnik se je nedolžno zasmejal in je prijel ženo za rame, ki se je ozrla nanj z veselimi očitanjem, češ, saj se ni tako star moj ubogi mož, še zmerom se rad pošali. Odvrnila mu je:

"Oh, saj vem, da rad po drugih gledaš, ampak to pot si se zmotil. Le pogledj, kam gleda Barbara. K svetemu Andreju tvojemu patronu, ki ima tudi lepo rdeča lica in zlato zarjo okoli glave."

"I, to že privoščim svojemu patronu, da bi se le tako narodilo, da bi bilo dobro za moje oči. Oh, poslej bi šele spoštoval ubogo svetnico, mojo rojstvo."

Cerkovnik je majal z glavo in ko se je dotaknil svetnice, je vstal iz mize:

"Jutri je nedelja, dobro, da se spomnim. Oltar svete Barbare v naši cerkvi je ves v pajčevinah. Tja morava, da ga lepo očistiva,

in tudi roč je treba na oltar. Ali ni nekdo v veži?" je vprašal, ker so se zaslišale stopinje. Takoj nato so se odprle duri in v hišo je pogledal očrnel in razbrzdani obraz stare ciganke:

"Dobro večer, mati, ali imate moke smo gladni," je zaprosila s jokavim in zategnjenim glasom ter je stopila bližje. Bila je zagnjena s okajeno ruto, raztrgana srajca ji je visela od komolca.

"Ti si ciganka," je nenadoma zakričal cerkovnik nad njo. "Čakaj, povej, povej, ali si ti, ...?" je vpil in šel proti njej, "ali si ti oslepljena sveta Barbara?"

"Ti si ciganka," je nenadoma zakričal cerkovnik nad njo. "Čakaj, povej, povej, ali si ti, ...?" je vpil in šel proti njej, "ali si ti oslepljena sveta Barbara?"

SEVEROVA ZERAVILA VZORUJEJO

Hude bolečine
revmatične hitro odlašajo,
če rabite

SEVERA'S
GUTHAROL

Zanesljivi zdravila

Izločilo uporabo je za izvinjenje,
odlično za odpravo, in ohranitev
bolnih mišic ter udov.

TEMA 30 IN 60 CENTOV
Izprežljive v lekarnah.

W. F. SEVERA CO.
Cedar Rapids, Iowa

CUNARD
ANCHOR LINE

V JUGOSLAVIJO V 9 dneh

AQUITANIA 45.547 ton
MAURETANIA 30.704 ton
BERENGARIA 32.022 ton

Priloge kabine za tretje razred
povzeta 2, 3, 4 posteljnice. Krašna
obdelava, kadnice in podizvane sobe.
Pokrivo promena nadzoruje. Izvršni
na krito promena nadzoruje. Noben
ni škod.

Cunardov Mener rdeči se topločrtni
Jugosloviti lino, verno in zanesljivo.
Za potni listič in
druga poiznanja
opredelje pri bli-
njem agentu v
vsem mestu.

CUNARD ANCHOR LINE
140 N. Dearborn St., Chicago, Ill.

Ciganka je zasijala in se umila proti steni. Zbala se je cerkovnikovega glasu, drhtečega in ubitega, njegovega neznanega, čudnega pranja, ki ga ni razumela.

"Nič nisimo videli," je odgovorila presekano in je suvala z levico od sebe.

"Ti si bila, baba, ali nija bila pri nas oni dan, ali nisi z žebeljem —"

"Nisem, nisem, oče, jaz sem uboga ciganka, ki sem izgubila svoje ljudi."

"Nisem, nisem, dajte moko." (Konec prihodnjic.)

Ali želiš znati pravilno pisati in čitati angleško? Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Književna matice S. N. P. J.

VAŽNO!

Starokrajake Banke, naprimer:

SLAVENSKA BANKA D. D. ZAGREB,
PRVA HRVATSKA ŠTEDIONICA, ZAGREB,
FRANCOSKO-SRBSKA BANKA, BEOGRAD.

plačajo na terminirane ulege do 6% na letne obresti.

Ako nameravate poslati vaš denar na hranilne ulege, pošljite mi dolarje in jaz bom to prevračal v dinarje in jih odposlal v stari kraj. VLOŽNO KNJIŽICO vam čimprej preškrbim.

DOPREMLJAM ROJAKE IZ KRAJA!
POTNIŠKI ODDELEK! VLOŽNI HRANILNI ODDELEK!
Pišite za pojasnila!EMIL KISS BANKIR
133 Second Ave., New York City.Pošiljanje denarja v stari kraj
brzjavno in drugače.

NAJHITREJŠI NAČIN za pošiljanje denarja je brzjavno. Bistvenost je vrednostni tak načinu potreben. V ta namen je naša banka organizirala posebno sveto in je sedaj pripravljena za točno izvrševanje denarnih nakazil v Jugoslaviji, Italiji in drugod in sicer v dolarjih, dinarjih, lirah, ali kakor pač potreba zahteva.

HITER NAČIN za izvrševanja denarnih nakazil na stari kraj je tudi potni kabel-pismo. To se pravi, da gre nakazilo čez morje po kabelu in potem po pošti naprej. Pristopbina za tako kabel-pismo je \$1.00.

DOBER IN NAVADNI NAČIN za pošiljanje denarja je potni pošta. Mi imamo svoje lastne svete v starih krajih z zanesljivimi bankami in pošto in naše pošiljke se dostavljene točno in brez vsakega odbitka. Prejemnik dobi denar na svoj dom, ali na svojo domačo pot.

NAŠA POSEBNOST JE POŠILJANJE V JUGOSLAVIJO dolarjev ameriških, bodisi po brzjavu ali po pošti. Ne pozabite tega! NAŠE CENE so vedno med najnižjimi. Prepričajte se!

FOTOVANJE. Vse posle za potovanje v stari kraj, ter tudi za potovanje od tam sem, kakor tudi vse druge posle tičeče se starega kraja, vam najbolje oskrbi naša banka.

Denarne pošiljke in vse druga pisma naslovite na

Zakrajšek & Češark

70 — 9th Ave., New York City.

ŠESTMESEČNA TEKMA
PRI NABIRANJU NOVIH NAROČNIKOV ZA PROSVETO.POZOR!! ČITAJTE!!
PRIDRUŽITE SE TEKMI!

Glavni upravni odbor S. N. P. J. je sklenil, da se priredi šestmesečna tekma za pridobivanje naročnikov na Prosveto. Tekma traja šest mesecev. Prične dne 1. junija in konča dne 30. novembra t. l.

Vsak član ali članica S. N. P. J. in društva v celoti se lahko pridruži ti tekmi.

Določene so naslednje nagrade, katere se točno izplačajo vsem tekmovalcem, ki so do njih upravičeni:

- Za 2 nova celoletna ali za 4 polletne naročnine—3 knjige Književne Matice.
- Za 3 nove celoletne ali za 6 polletnih naročnin—4 knjige Knjiž. Matice in polletna naročnina na Prosveto.
- Za 5 novih celoletnih ali za 10 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in celoletna naročnina na Prosveto.
- Za 10 novih celoletnih ali za 20 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in lepa kršna pozlačena ura.
- Za 15 novih celoletnih ali za 30 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in krásna pozlačena ura in verižica.
- Za 20 novih celoletnih ali za 40 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in krásni "Rogers Silver" namizni sestav in "Fountain Pen".
- Za 25 novih celoletnih ali za 50 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in Carona Typewriter, pisalni stroj male vrste.
- Za 30 novih celoletnih ali za 60 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in Remington Typewriter, male vrste pisalni stroj.
- Za 35 novih celoletnih ali za 70 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in krásni fin gramofon in 12 izbranih slovenskih plošč.
- Za 40 novih celoletnih ali za 80 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in velik Underwood Typewriter, pisalni stroj.
- Za 50 novih celoletnih ali za 100 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in prave zlata ura in verižica.
- Za 75 novih celoletnih ali za 150 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in krásni prstan z diamantom.
- Za 100 novih celoletnih ali za 200 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in zlata ura in prstan z diamantom.
- Za 150 novih celoletnih ali za 300 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in Ford Touring Automobil, avtomobil Fordovega sistema.
- Za 200 novih celoletnih ali za 400 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in avtomobil Chevroletovega sistema.

Vsak tekmovalec ima pravico, da lahko spremeni gornje nagrade v zahtevo za dobiček v gotovem denarju po dogovoru.

Za vsak slučaj enakosti v tekmi se bodo dale enake nagrade dvema ali več tekmovalcem.

ZELO VAŽNO JE, DA SI ZAPOMNIŠ VSI, KI SE BODO PRIJAVILI ZA TEKMO. DA SE PRI TI TEKMI NE PLAČA TEKMOVALCEM PROVIZIJA IN VSAK TEKMOVALEC MORA UPOSLATI CELO SVOTO UPRAVNIŠTVU. To se je odredilo valed tega, ker so nagrade tako visoke v kolikor jih dovoljuje zakon te svrhe.

Člani, članice ali društva, ki se žele udeležiti te tekme naj takoj pišejo po potrebne listine in knjižice za nabiranje novih naročnikov upravi Prosvete na naslov: PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill., enako je nasloviti vsa pisma in denarne pošiljke.

Prosveta je lastnina Slovenske narodne podporne jednote, ki jo izdaja v izobraževalne namene. Člani Slovenske narodne podporne jednote so veliko žrtvovali za razširjenje čitaljskega kroga Prosvete. Večina agitatoričnega dela je bila dozaj opravljena brez kake odškodnine ali pa za zelo majhno odškodnino. Izvrševalni odbor S. N. P. J. je zaradi tega zaključil, da se razpišejo za pridobivalce naročnikov na Prosveto boljše nagrade, kot so bile dozdaj v navadi, da se trud neumornih delavcev za razširjenje Prosvete saj deloma odškoduje.

Bratje in sestre člani Slovenske narodne podporne jednote, sedaj se vam nudi prilika, da si pridobite nagrado in da pomagate razširiti vaš lastni list Prosveto! Torej na delo!

PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Med dvema stoloma.

JOSIP JURČIC.

VI.

Že se je danilo, ko je drugo jutro stari gospodar zbudil. Prestrašen skoči Luka Kolodej tako naglo s postelje, kolikor so mu dopuščale stari kave kosti, in bosopet taplja do okna, z debelim šeljskom omreženim, ter hlastno odgrne zaveso. Na dvorišču ni bilo nikogar, vendar je bil že napoli bel dan.

In take sramote, da bi bil na Kolodejevini kdaj kdo prej vstal in vse druge kličat šel, nego gospodar Luka, ni bilo izlepa slišati. Danes bi bil pa skoraj zaspan; tega je bila kriva anočna butelja; "nikdar ve čvečer, stara glava!"

Tako je gospodar mrmral in se razljudil nad sabo in nad hlačami, ker je v nagli vihri stlačil bil levo nogo v desno hlačnico, vse, da bi se prej oblekel. Tudi robač brisalke ni mogel najti, tako, da je bil v strahu da ne bi zamudil, prisljen danes opustiti jutranjo molitev na kolenih.

Svojo sobo zaklenil je odrinil potem velik zapah vrtnih vrat, odprl in stopil na dvorišče. Dva velkanska psa sta skočila dobrakaje se proti njemu in on, ki večerj sinu ni segel v roko, se je smehljaj psom, tapljal ju po glavi in vratah in hvalil: "No, švigelj, ti si še priden, in ti Patuh, priden, da ti-i-i, priden."

Osvobodilni se psos koraca stari gospodar preko dvorišča do vodnjaka, svojerod navleče vode ter jo s ergičnim nastrojem, da si umije roke in obraz in se obrise s ... prineseno robačo od najdebelejšega domačega patna.

Potem gre polagoma, kakor bi vsak korak premišljeval, proti konjskim hlevom. Tam slone na oglu dolge grablje. Luka Kolodej jih oprime in nese nekoliko od sebe stran, kakor škof svojo palico, pokonek, stopa pod podstrešnim odrom dalje. Blizu vrat pa pogleda kvišku in z grabljami sune trikrat v strop ob deske, da se ali po vsem odru, kjer spe hlapi, in vpije:

"Ho, ho! Ves svet je že vstal, beli dan je že, ali vas ni sram, lenobe lene!"

Rekli nasloni grablje ob steno in koraci nazaj v hišo dekile buditi. Hlapi pa vedo, da smejo še deset minut pospati, ker stari pride gotovo še enkrat s grabljicem razbijat in povedat, da jim "še solnce sije v ..."

Taka je vsakdanja šega očetu Kolodeju. Kateri se drži, kakor ura. Ko bi kdo prej vstal nego on, ta bi se mu možno zameril, in ko bi kdo po drugem klijanju trč ne zapustil ležišča, temu pride grom in hudovanje na glavo, v slučaju, ko bi se ponavljalo, pa resen svet: "Izkidaj se s mojeg doma, gredin!"

Do sedme ure je iztikal Luka in ukazoval, zmerjal in pregledaval tu in tam, ob sedmih pa je šel zajtrkovat.

Tako je bilo dan na dan od nekdanj. Vselej bi bil mrmral, ko ne bi bil že pripravljene našel kave in slanine, a danes se je okoli ozrl in bil hud, ker je bilo zanj že vse pripravljeno, pa samo zanj.

"Kam pa je oni šel? Ali ne more počakati, da bi vkup jedla? Mar je pregospodski kaj li?" se zadere ob Mreto.

"I kdo?" vpraša ženska.

"Nikelj!"

"Še spi."

"Spi? Hoj, kakšen gospodar bode to, ki do sedmih spi? Tako ne boveda orala, sinko," mrmra on.

"Uj, vi! Ali vas ni sram?" se zavzame stara Mreta za mladega. "Če ves truden prvo jutro eno uro dalj spi, pa že usta odpirate nanj. Mi alite li, da mora prvo jutro na polje teči? Ali bi vas ne bilo sram, ko bi ljudje s pratom kazali ga, rekli in govorili: Glejte, ljudje, bogatega Kolodeja sin je, in reso kosti. Matere nima, matere; vi dedel pa nimate nobene ljubezni!"

Rekli se stari dekli solze udero. Ona je bila sama mati nekdanj, in sicer, žal brez potrebne cerkvenega blagoslova, ali mati je bila, dokler ji dete ni umrlo, in bridko je v mladosti svojega življenja čutila to, kar je zdaj svojem gospodarju očitala.

Stari gospodar je morda nje očitanje v poštenjem, ali pa ne. Molčal je, ugovarjal ni, ali obraz ni izpremenil. Njegove lice je bilo vedno kakor od usnja.

A dolgo o tem premišljevali ni utegnil, kajti čul je, da so gori nad stopnicami vrata zakrivala, Nikolaj pride. Bodisi, da je deklin govor na rodovitno zemljo padel, ali pa da je stari, ki je sedaj prvič podnevi videl sina po vrnitvi, čutil se, kako lep, močan mladenič je tačas vrasel in razvil se, in je v skrivnem očetovskem veselju vse pozabil.

"Kaj bodeš pa zdaj delal?" vpraša oče po zajtrku.

"Kaj bi. Ničesar ne nekoliko dni. Moram prej nekoliko privaditi se in ogledati, potlej začnem," odgovori sin.

Starec molči. Pred odhodom pa se k sinu obrne in reče: "Ti — kaj sem hotel reči, stopi doli, stopi k Pridanovim. Saj veš, da smo si v rodu, in vselej po tebi vprašajo; spodobli se, da se oglasiš in poveš, da si prišel."

Čudno je morda, da bi Nikolaj ne bi mogel nobenega ukaza dobiti od osnovnega očeta, ki bi ga bil tako z veseljem pripravil izpolniti, nego je bil ta. Da, celo verovati bi se smelo, da je bil že sam tako vpluden, in bi bil skoraj gotovo tudi brez očetove besede k Pridanovim šel ogledat svoj srečni prihod v domovje nazaj.

Lepo jutro je bilo, solnce je pripekalo na zoreče sadije dolgega Kolodejevega vrta, lehkomišeln škrlanec je visoko v višave vrta se peva-joč. Travnik, preko katerega je veselo vžigajoč korčil Nikolaj, je bil pisan in lep. Po stezi preko travnika so stopale lahke noge, noseče lahko srce in srečno.

(Dalje prihodnjic.)